

Näkökulmia luvun 11 tehtäviin ja kuviin

Kuvatehtävä: Taiteilija Toimi Kiviharjun juliste 1930-luvun lopulta. Talvisodan kynnyksellä Suomessakin varauduttiin kaasuhyökkäyksiin ja kaasunaamareita myytiin siviilikäyttöön. Sodan aikana ei Suomessa kuitenkaan toteutunut kaasuhyökkäyksiä. Millaisen kuvan juliste antaa sodasta?

- Juliste on taiteilijan tekemä mainos.
- Juliste luo kuvaa totaalista sodasta pelottavana ja kaoottisena.
- Lentokoneet hyökkäävät kaupunkiin ja koko kaupunki palaa.
- Kaasuhyökkäyksen uhreiksi joutuvat siviilit, kuten tässä äiti ja lapsi.
- Taustalla makaa jo yksi kuollut.
- Juliste antaa mielikuvan, että sota voi alkaa ja sitä on syytä pelätä. Julisteen mukaan myös siviilien pitää varautua sotaan.

1. Suomen ulkopoliittika itsenäistymisen alussa.

a) Mitkä olivat kaksi Suomen ulkopoliittikan päälinjaa itsenäistymisen jälkeen?

- pyrkimys pysytellä puolueettomana
- turvan hankkiminen Neuvostoliittoa vastaan

b) Millaisia ongelmia Suomella oli ulkopoliittikan hoitamisessa?

- 1920-luvulla Suomi oli juuri itsenäistynyt, ja ulkopoliittikkaa vaivasi kokemattomuus.
- Suomen keskeinen ongelma oli suhde Neuvostoliittoon. Suomi pelkäsi Neuvostoliittoa ja etsi sitä vastaan kumppania.
- Kumppanin etsiminen ei onnistunut. Liittoyritykset Saksan, Baltian ja Ruotsin kanssa epäonnistuivat.
- Suomella oli aluekiistoja Ruotsin ja Neuvosto-Venäjän kanssa.
- 1930-luvulla maailmanpolitiikka aiheutti Suomelle ongelmia, erityisesti Hitlerin Saksan toiminta ja sen vaikutus Neuvostoliiton ulkopoliittikkaan.
- Suomen ulkopoliittikka oli tunnepitoista (esim. ”ryssäviha”).

2. Miten seuraavat asiat liittyivät Suomen ulkopoliittikkaan 1920–30-luvuilla?

a) Tarton rauha

- Suomen ja Neuvostoliiton rauhansopimus vuonna 1920.
- Määritteli itärajan mutta ei poistanut epäluuloja maiden väliltä.

b) reunavaltio politiikka

- Suomi pyrki hakemaan turvaa Neuvostoliittoa vastaan niistä maista, jotka olivat myös itsenäistyneet Venäjältä.
- Reunavaltioiden kanssa ei kuitenkaan solmittu liittosopimuksia.

c) Kansainliitto

- Suomi liittyi Kansainliittoon 1920 ja luotti järjestön pystyvän edistämään rauhan säilymistä maailmassa.
- Kansainliiton päätöksen myötä Ahvenanmaa kuului Suomelle, mikä heikensi suhteita Ruotsiin.

3. Miten seuraavat maailmanpolitiikan tapahtumat vaikuttivat Suomen asemaan?

a) kansallissosialistien nousu valtaan Saksassa

- Saksan ulkopolitiikka muuttui aggressiiviseksi. Kansallissosialistit olivat avoimesti Neuvostoliiton vastaisia.
- Tämä loi epävarmuutta Eurooppaan ja huolestutti erityisesti Neuvostoliittoa.
- Suomi alkoi jäädä kahden ideologian väliin.
- Neuvostoliitto liittyi vuonna 1934 Kansainliittoon, johon Suomi jo kuului.

b) Münchenin kokous

- Neuvostoliitto pelkäsi Saksan mahdollista hyökkäystä ja halusi Suomelta alueita Leningradin suojaksi.
- Suomi kieltäytyi Jartsev-neuvotteluissa alueluovutuksista ja vetosi puolueettomuuteensa.

c) Saksan ja Neuvostoliiton hyökkäämättömyyssopimus

- Kahden aatteellisesti vastakkaisen valtion sopimus aiheutti ihmetystä Suomessa ja muualla.
- Sopimuksen salaisessa lisäpöytäkirjassa Saksa ja Neuvostoliitto olivat sopineet Suomen kuuluvan Neuvostoliiton etupiiriin.
- Suomessa tätä ei tiedetty, mutta käytännössä Neuvostoliitto sai vapaat kädet toimia Suomen suhteen.

d) toisen maailmansodan alku

- Sodan syttyminen vaikeutti Suomen ulkomaankauppaa.
- Puolan nopea luhistuminen lisäsi pelkoja sodan laajentumisesta.
- Neuvostoliitto aloitti etupiiriin toteuttamisen ja käynnisti neuvottelut tukikohdista Viron ja Latvian kanssa. Ne suostuivat luovuttamaan tukikohtia.
- Suomi sai kutsun neuvotteluihin lokakuussa 1939, mutta ne eivät edenneet, mikä johti talvisotaan.

4. Mistä eri syistä Suomi ei suostunut Neuvostoliiton aluevaatimuksiin syksyllä 1939?

- Myönnytysten pelättiin johtavan uusiin vaatimuksiin ja mahdollistavan Neuvostoliiton helpomman miehityksen.
- Hyökkäykseen ei uskottu ja luotettiin, että ennen sitä Neuvostoliitto esittäisi vielä vaatimuksia, joihin tarvittaessa voitaisiin suostua ja näin estää sota.
- Suomi luotti Ruotsin apuun ja Kansainliiton tukeen.
- Suomella ja Neuvostoliitolla oli hyökkäämättömyyssopimus.

5. Katso video ”Sodan kynnyksellä Suomi yksin”. Millä eri tavoilla Suomi Moskovan neuvottelujen aikoihin valmistautui mahdolliseen sotaan?

- Reserviläisiä kutsuttiin ylimääräisiin harjoituksiin.
- Rakennuksia suojattiin mm. hiekkasäkeillä.
- Ensiaputaitoja harjoiteltiin.
- Helsingistä evakuoitiin siviilejä maaseudulle.
- Kansan yhtenäisyyttä ja tukea poliitikoille osoitettiin julkisesti. He saattoivat neuvottelijoita Moskovaan ja kerääntyvät ilmeisesti Ruotsin lähetystön eteen.
- Valtion johto matkusti tapaamaan muiden Pohjoismaiden johtajia. Videolta ei selviä kokouksen aihe, mutta tapaamisella pyrittiin selvittämään etenkin Ruotsin kanta ja saamaan Suomelle diplomaattista tukea käynnissä oleviin neuvotteluihin.
- Lähdekriittinen huomio: videoon on aikoinaan valittu asioita, joilla on haluttu antaa tietynlainen mielikuva Suomesta sodan kynnyksellä.